

MỘT SỐ BIỆN PHÁP NHẪM TỔ CHỨC HIỆU QUẢ HOẠT ĐỘNG LÀM VIỆC NHÓM CỦA SINH VIÊN

Trần Thị Thùy¹

Tóm tắt: Làm việc nhóm là một trong những phương pháp được sử dụng phổ biến trong hoạt động dạy và học tại trường đại học. Bên cạnh hiệu quả thiết thực trong việc phát huy tinh thần trách nhiệm và khả năng phối hợp của các thành viên nhóm trong quá trình cập nhật và phát triển tri thức, kỹ năng cho bản thân, hiệu quả làm việc nhóm còn đòi hỏi vai trò phối hợp tổ chức và triển khai hoạt động nhóm giữa giáo viên và sinh viên. Từ thực tế đó, bài viết tập trung phân tích thực trạng và đề xuất một số biện pháp nhằm tổ chức hiệu quả hoạt động làm việc nhóm của sinh viên trong trường đại học.

Từ khóa: Nhóm, làm việc nhóm, sinh viên.

Abstract: Group work is one of the widely used methods in teaching and learning at the tertiary level. Beside the practical benefit of enhancing group members' spirit of responsibility and ability to cooperate with one another in the process of updating and enriching their knowledge and skills, the effectiveness of group work requires the role of coordination in organizing and deploying group activities between teachers and students. Based on this reality, this paper will focus on analyzing the current situation and suggesting some solutions with the aim of effectively organizing group work activities for students at universities.

Key words: group, group work, students.

1. Khái quát về hoạt động làm việc nhóm

1.1. Khái niệm làm việc nhóm

Theo tác giả Trần Hiệp trong *Tâm lý học xã hội - những vấn đề lý luận* (1996), nhóm là tập hợp những cá nhân thỏa mãn 4 yếu tố: có từ hai thành viên trở lên; có thời gian làm việc chung với nhau nhất định; cùng chia sẻ hay thực hiện chung một nhiệm vụ hay một kế hoạch để đạt đến các mục tiêu mà cả nhóm kỳ vọng, hoạt động theo những nguyên tắc chung của nhóm.

Nhóm không chỉ là tập hợp của nhiều người làm việc cùng nhau, dưới sự chỉ đạo của một nhà quản lý hoặc của nhóm trưởng, ngoài ra trong nhóm còn đòi hỏi các cá nhân có các kỹ năng bổ sung cho nhau và cùng cam kết chịu trách nhiệm thực hiện một mục tiêu chung.

Có nhiều hình thức nhóm khác nhau như: Nhóm bạn học tập, nhóm bạn cùng sở thích, nhóm năng khiếu, nhóm kỹ năng, các câu lạc bộ, các nhóm làm việc theo dự án, nhóm làm việc trong tổ chức .v.v...

¹ Tiến sĩ Trường Đại học Nam Cần Thơ

Một nhóm có thể hình thành theo nhiều cách khác nhau: các nhóm bạn học tập có khi hình thành do sự chỉ định của thầy cô, nhóm sở thích hình thành do sự tự lập nhóm và các nhóm làm việc trong một cơ quan, đơn vị là do sự tuyển dụng theo nhu cầu của đơn vị đó. Vì thế, có những nhóm hình thành và gắn kết rất lâu, nhưng cũng có những nhóm chỉ hoạt động cùng nhau trong một thời điểm nào đó.

Làm việc nhóm được hiểu là hoạt động của các thành viên trong nhóm nhằm thực hiện các công việc nhằm đạt mục tiêu chung trên tinh thần hợp tác, phối hợp và phát huy các ưu điểm của các thành viên trong nhóm để cùng nhau đạt đến một kết quả tốt nhất.

Việc tổ chức làm việc nhóm có ý nghĩa thiết thực với tổ chức và cá nhân tham gia. Hoạt động này đảm bảo sự phân công đồng thời phối hợp công việc trong tổ chức; tăng cường quản lý và kiểm soát công việc; tăng hiệu quả hoạt động thu thập và xử lý thông tin; đảm bảo việc thống nhất ý kiến, trong việc giải quyết vấn đề và ra quyết định; tăng cường sự tham gia, phối hợp; tăng cường ý thức về tinh thần trách nhiệm, ý thức bản thân trong việc chia sẻ trong thực hiện công việc chung của nhóm.

1.2. Một số hoạt động dạy và học áp dụng phương pháp làm việc nhóm

1.2.1. Thảo luận nhóm

Phương pháp thảo luận nhóm là một trong những phương pháp có sự tham gia tích cực của học viên. Trong thảo luận nhóm mọi cá nhân được tự do bày tỏ quan điểm, tạo môi trường bình đẳng, biết đón nhận quan điểm bất đồng, hình thành quan điểm cá nhân giúp rèn luyện kỹ năng giải quyết vấn đề.

Thảo luận nhóm khuyến khích sự tham gia suy nghĩ và phát biểu tích cực của mọi thành viên trong lớp học. Trong nhóm mọi người có cơ hội tham gia nhiều hơn, các thành viên cũng tự nhiên và tự tin hơn khi tham gia bàn luận trong nhóm, khắc phục được tâm lý e ngại.

1.2.2. Tiểu luận nhóm

Tiểu luận nhóm là một bài viết ngắn để trình bày quan điểm nghiên cứu, phát hiện về một chủ đề của nhóm, tiểu luận thường có độ dài từ 5 đến 20 trang, dù viết về một vấn đề gì thì nhiệm vụ của một tiểu luận phải nêu lên được vấn đề, phân tích vấn đề và trình bày những kết quả mới mà nhóm phát hiện được, hoặc trình bày ý kiến, quan điểm, kết luận của nhóm thực hiện.

Hình thức một tiểu luận không thể trình bày một cách ngẫu hứng theo sở thích của người viết mà phải theo những tiêu chuẩn quy định chuẩn về cỡ chữ, khoảng cách giữa các dòng, canh lề, kiểu chữ, tiêu đề, trình bày lời cảm ơn, ghi chú, trích dẫn, tài liệu tham khảo...

2. Thực trạng tổ chức, quản lý và triển khai hoạt động làm việc nhóm trong sinh viên hiện nay

2.1. Quá trình làm việc nhóm của sinh viên

Trong các trường đại học hiện nay, hoạt động dạy học có áp dụng phương pháp làm việc nhóm khá phổ biến, việc tổ chức hoạt động nhóm thông qua hình thức thảo luận nhóm hoặc tiểu luận nhóm có tác động tích cực, hiệu quả đến việc học tập sinh viên.

■ Tích cực

Sinh viên nhiệt tình hưởng ứng hoạt động nhóm, tham gia một cách thoải mái, vui vẻ, với tinh thần hòa đồng, thân thiện giữa các thành viên trong nhóm, nhiều lớp tổ chức làm việc nhóm hiệu quả, với tinh thần đồng đội cao, phối hợp ăn ý.

Sinh viên phát huy tính chủ động trong việc làm quen, tạo lập mối quan hệ trong quá trình làm việc nhóm.

Nhiều cá nhân trong quá trình làm việc nhóm đã thể hiện khả năng lãnh đạo, lập kế hoạch và thu hút mọi người vào công việc trên cơ sở phát huy năng lực sở trường của các thành viên trong nhóm.

Trong quá trình làm việc nhóm, sinh viên thể hiện ý thức trách nhiệm, và nỗ lực sáng tạo vì lợi ích chung của tập thể.

■ Hạn chế

Trong quá trình tổ chức làm việc nhóm, nhiều sinh viên có thái độ thụ động, không đóng góp ý kiến, không thể hiện chính kiến, hoặc chỉ chờ người khác làm rồi ghi tên vào nhóm, đây là biểu hiện của việc thiếu tinh thần trách nhiệm, là thái độ, hành vi có hại cho các hoạt động của nhóm.

Hành động nói chuyện, đùa giỡn, làm việc riêng, nhắn tin điện thoại... trong quá trình làm việc nhóm; không tham gia đầy đủ, nhiệt tình vào quá trình làm việc nhóm; không chịu suy nghĩ, không đưa ra ý kiến góp ý, thảo luận, ý lại cho các thành viên trong nhóm.

Do sự nể nang, thiếu tinh thần phản biện nên nhiều thành viên nhóm không đưa ra những góp ý, chất vấn hay tranh luận nhằm đạt đến những kết quả tốt nhất; luôn luôn tỏ ra đồng ý khi người khác đưa ra ý kiến trong khi thực sự là mình không đồng ý hoặc chẳng hiểu gì cả.

Tình trạng bất đồng ý kiến xảy ra khi mỗi thành viên trong nhóm đều có ý kiến của riêng mình và thường thì chỉ thấy cái thiếu sót trong ý kiến của người khác mà không tìm ra cái đúng của nó và ngược lại cũng chỉ thấy cái đúng của ý kiến của mình mà không thấy cái thiếu sót. Tình trạng này thường dẫn đến sự mất đoàn kết trong nhóm, gây ảnh hưởng tiêu cực đến hiệu quả làm việc nhóm.

Tình trạng người trưởng nhóm với khả năng tổ chức không hiệu quả, phân công việc không hợp lý, vì vậy, mỗi người một ý và chẳng ai chịu nghe ai, dẫn đến hiện tượng chỉ có một hoặc hai người làm chính, các thành viên còn lại chỉ gửi tài liệu rồi coi như xong nhiệm vụ.

Do sự thảo luận không dứt điểm, phân chia công việc không phân minh nên ai cũng nghĩ đó là việc của người khác chứ không phải của mình. Ngược lại, nếu phải đứng ra làm thì lại sẵn sàng có đủ lý do để biện minh cho những hạn chế của mình và khi gặp thất bại thì luôn tìm mọi lý lẽ để đổ trách nhiệm qua cho người khác, hay từ chối không dám nhận trách nhiệm về mình.

2.2. Vai trò tổ chức, quản lý và đánh giá của giảng viên đối với hoạt động làm việc nhóm của sinh viên

Giảng viên đóng vai trò quan trọng trong việc lập kế hoạch, tổ chức, điều phối, kiểm soát và đánh giá quá trình làm việc nhóm của sinh viên. Vì vậy, quá trình làm việc nhóm thành công còn phụ thuộc rất nhiều vào vai trò tổ chức, quản lý của giáo viên. Sau đây là những hạn chế giảng viên có thể mắc phải trong quá trình tổ chức hoạt động nhóm:

Chưa đưa ra kế hoạch chi tiết, cụ thể về nội dung chủ đề, cách thức thực hiện, mục tiêu cần đạt tới và những quy định làm việc nhóm đối với sinh viên.

Chọn nội dung không phù hợp với khả năng và điều kiện của quá trình làm việc nhóm, phân bố thời gian không hợp lý.

Việc xác định nội dung và cách thức tổ chức, quản lý quá trình làm việc nhóm không phát huy được tính sáng tạo của sinh viên trong cả nội dung và cách thức thể hiện.

Chưa có biện pháp kiểm soát quá trình làm việc nhóm của sinh viên, vì vậy kết quả đánh giá thường chung chung, thiếu chính xác, thiếu công bằng.

3. Một số biện pháp nhằm tổ chức, đánh giá quá trình làm việc nhóm của sinh viên

Chọn nội dung phù hợp với chương trình, phù hợp với năng lực, khả năng của nhóm, nhằm phát huy năng lực cá nhân và sự sáng tạo của các thành viên trong nhóm.

Lập kế hoạch chi tiết, cụ thể, thống nhất có đặt ra mục tiêu cần đạt được và những yêu cầu, quy định mà quá trình làm việc nhóm cần tuân theo.

Tăng cường việc quản lý nhóm thảo luận tại lớp thông qua việc quan sát, tương tác với các nhóm trong quá trình làm việc nhóm. Thực hiện kiểm soát danh sách chặt chẽ, tránh tình trạng sinh viên ghi tên những thành viên vắng mặt thông qua việc ký tên chốt danh sách từng nhóm. Đối với hình thức tiểu luận nhóm, do không hoạt động nhóm trên lớp, cần kiểm soát bằng bảng phân công nhiệm vụ có đo lường mức độ hoàn thành, giảng viên sẽ kiểm soát và kiểm tra lại trong buổi báo cáo.

Kiểm tra, đánh giá kết quả quá trình làm việc nhóm theo tiến độ trên các thành viên, tránh tình trạng chỉ kiểm tra kết quả cuối cùng do một thành viên báo cáo. Nên gọi ngẫu nhiên một thành viên trong nhóm lên báo cáo kết quả làm việc nhóm, tránh tình trạng để nhóm tự phân công thành viên lên báo cáo.

Kết hợp giữa việc tổ chức hoạt động nhóm với việc phát triển các kỹ năng cho sinh viên như: kỹ năng lắng nghe, chất vấn, thuyết phục, tôn trọng, trợ giúp, sẻ chia và chung sức.

Trên đây là những đánh giá, nhận xét về quá trình tổ chức và triển khai hoạt động làm việc nhóm của sinh viên, qua đó, bài viết đã đề xuất những biện pháp nhằm phát huy hiệu quả của quá trình tổ chức và đánh giá hoạt động làm việc nhóm, góp phần đổi mới phương pháp, nâng cao hiệu quả dạy và học trong trường đại học.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1]. Michel Maginn, “*Thúc đẩy nhóm làm việc hiệu quả*”, NXB. Tổng hợp Thành phố Hồ Chí Minh, 2007.
- [2]. Trần Hiệp, *Tâm lý học xã hội - Những vấn đề lý luận*, NXB. Khoa học Xã hội, Hà Nội, 1996.
- [3]. PGS.TS. Vũ Hoàng Ngân, ThS. Trương Thị Nam Thắng, *Xây dựng và phát triển nhóm làm việc*, NXB Phụ nữ, 2009.

